

Päijät-Hämeen tilanne- ja kehityskuva 2024–2025

Päijät-Häme 2050 – kestävä elämän, luovan yhteisöllisyyden ja monipuolisten mahdollisuuksien maakunta

Päijät-Hämeen tilanne- ja kehityskuva 2024–2025

Sisällys

Päijät-Hämeen tilanne- ja kehityskuva 2024–2025	1
Päijät-Hämeen maakuntastrategia uudistuu	2
1. Väestönkehitys	3
2. Kestävä elinvoima ja investoinnit	4
3. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt	6
4. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto	7
Tilastokuvaajia liite 1	8

Päijät-Hämeen maakuntastrategia uudistuu

Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto päätti uuden vision 3.12.2024:

Päijät-Häme 2050 – kestävän elämän, luovan yhteisöllisyyden ja monipuolisten mahdollisuuksien maakunta

Kevään 2025 aikana tarkennetaan tavoitteet kesäkuun valtuustolle ja syyskauden aikana laaditaan maakuntaohjelma 2026–2029 ja siihen liittyvät älykkään erikoistumisen kärjet joulukuun 2025 valtuustolle.

Vielä voimassa olevia strategisia painopisteitä ovat vetovoima ja uudistuminen. Vetovoimainen maakunta vetää asukkaita, yrityksiä ja vierailijoita, jotka lisäävät maakunnan elinvoimaa, vaurautta ja hyvinvointia. Uudistuminen tarkoittaa valmiutta ennakoida muutoksia ja reagoida niihin alueen asukkaita hyödyttävällä tavalla.

Maakuntastrategiasta johdettava maakuntaohjelma 2022–2025 seuraa strategian painopisteitä ja ottaa mukaan alueen vahvuuksia ja mahdollisuuksia. Kaiken kehyksenä toimii vihreä siirtymä eli kestävän kehityksen huomioiminen.

Ohjelman tavoitteet ovat:

- 1) vetovoimainen uusien tulijoiden maakunta,
- 2) pitovoimainen maakunta,
- 3) uudistumista vahvistava TKI-toiminta ja koulutus,
- 4) uudistumista yhteistyöllä yrityksille, kunnille ja asukkaille ja
- 5) uudistuva hiilineutraali Päijät-Häme 2030.

Maakuntastrategian yhteydessä on laadittu älykkään erikoistumisen strategia. Älykkään erikoistumisen kärjet ovat:

- 1) sportti, 2) ruoka ja juoma sekä 3) valmistus.

Näitä kolmea kärkeä läpäisee

4) kestävyiden periaate, jossa yhdistyvät maakunnan perinteiset osaamisalueet ympäristöteknologia ja energia- ja resurssikysymykset sisältävä kiertotalous sekä muotoilu. Vuoden 2024 aikana on tarkennettu kestävyystavoitteita vihreän siirtymän ohjelmatyön laadinnan avulla.

Voimassa olevaa maakuntastrategiaa (maakuntaohjelmaa) on tarkennettu monilla maakunnan erityisohjelmilla kuten:

- Vihreän siirtymän ohjelma (VSO),
- Päijät-Hämeen kulttuurin suunta 2030,
- Liikkuva Päijät-Häme 2030 ja
- Työllisyyden edistämishjelma

Yhteistyössä on laadittu lakisääteinen maakuntastrategian vertaisarviointi Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Kanta- ja Päijät-Hämeen maakuntien kesken.

1. Väestönkehitys

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Lahden kaupungissa väestömäärä kasvaa, mutta Päijät-Hämeen väestömäärä on laskusuunnassa. Syntyvyys on selvästi alhaisempaa kuin kuolleisuus, ja maakunnan pohjoisimmissa kunnissa väestön ikääntyminen etenee nopeammin kuin Etelä-Suomen keskimääräinen kehitys. Kaupunkikeskusten, kuten Lahden, vetovoima säilyy suhteellisen hyvänä, mutta syrjäseuduilla väestön väheneminen vaikuttaa jo palvelurakenteeseen ja kunnallisiin investointeihin. Ulkomaalaistaustaisen väestön osuus on kasvanut, mikä luo uudenlaisia mahdollisuuksia ja haasteita kotoutumisen, kielenopetuksen ja työllistymisen osalta.

Arvio näkymistä vuoden päähän

Vuoden 2025 aikana väestön väheneminen jatkuu, mutta kaupungistuminen voi hidastaa väestökatoa. Muuttoliike Lahteen ja sen lähialueille saattaa voimistua, mutta syrjäisemmät kunnat joutuvat tekemään sopeutuksia kouluverkostoon ja sote-palveluihin. Vieraskielisten osuus maakunnan väestöstä kasvaa, mutta tämä ei vielä merkittävästi kompensoi väestömäärän yleistä laskua muissa kunnissa kuin Lahdessa.

Arvio viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Maakuntastrategia 2050 ja maakuntakaavan tavoitteet ovat väestökasvuun tähtääviä. Viiden vuoden sisällä maakunnan väestö pienenee edelleen, jos vetovoimatekijöitä ja muuttoliikettä saada voimakkaasti vahvistettua. Syrjäseudut tyhjenevät yhä, kun nuoret ja työikäiset muuttavat kasvukeskuksiin. Tämä kehitys heijastuu erityisesti verotuloihin, työvoiman saatavuuteen ja palvelurakenteisiin. Maakunnan pohjoisosan kunnat voivat kohdata yhä suurempia haasteita palveluiden ylläpitämisessä ja houkuttelevan asuinympäristön tarjoamisessa.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Positiivisina tekijöinä ovat Lahden kaupunkiseudun vetovoima ja vihreän siirtymän mukaiset työpaikkamahdollisuudet. Negatiivisia ovat alhainen syntyvyys, palveluiden heikentyminen syrjäseudulla ja muutto muihin maakuntiin. Päätöksentekijöiden on priorisoitava toimenpiteet, jotka houkuttelevat uusia asukkaita ja parantavat muuttoliikettä sekä tuovat kielellistä ja kulttuurista tukea vieraskielisille asukkaille. Vieraskielisten avuksi on käynnistetty International House -toiminta ja International Work -hanke.

Tilastokuvaaja liite 1.

2. Kestävä elinvoima ja investoinnit

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Talouden yleinen toipuminen alkaa näkyä myös Päijät-Hämeessä. Viimeisimmän PK-yritysbarometrin mukaan Päijät-Hämeen yritysten suhdanneodotukset ovat hiljalleen nousemassa viime kevääseen verrattuna. Mutta varovaisuuttakin on. Pk-yritysten investointihalukkuus on edelleen vaatimattomalla tasolla ja kaikilla päätoimialoilla on enemmän investointeja vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joilla investointien odotetaan lisääntyvän. Pk-yritysten kasvuhalukkuus Päijät-Hämeessä on ollut pitkään vaatimatonta, mutta nyt luvuissa alkaa hiljalleen näkyä muutosta. Yli kolmannes pk-yrityksistä on joko voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvuhakuisia.

Päijät-Hämeessä on resursoitu kärkien TKI- ja innovaatiotoimintaan ja infran rakentamiseen, joista hyviä esimerkkejä ovat mm. elintarvikesektorin LABin Food Pilot Plant sekä LUT-yliopiston ja Kempowerin sähköisen liikenteen tutkimuskeskus EMRC. Kasvuhalukkaita yrityksiä löytyy ja maakunnan keskeiset klusterialat- sähköinen liikenne, Lahti Sports Hub, Päijät-Hämeen viljaklusteri, kiertotalous-, metsä- ja puuteollisuus, sekä Lahden seudun meriklusteri – kehittyvät ja laajentavat verkostojaan. Lisäksi ensi vuoden alusta alkaen Lahden seudun kehitysyritys LADEC laajenee kattamaan koko maakunnan, kun Heinola, Kärkölä ja Sysmä liittyvät kehitysyrityksen osakkaiksi. Tämä tekee LADECista ainoan maakunnan kokoisen kehittämissyhtiön.

Päijät-Hämeen kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet merkittävästi viimeisen 15 vuoden aikana, mutta edelleen suurin päästölähde on tieliikenne. Päijät-Hämeen pk-yrityksien suhdannenäkymä on koko maan keskiarvoa negatiivisempi. Myös arviot työllisyyden, liikevaihdon ja investointien arvon kehityksen osalta ovat keskimääräistä negatiivisemmat. Alueella on käynnissä useita investointihankkeita, kuten aurinkosähköpuistot ja kiertotalouden kehitysprojektit. Elintarviketeollisuus, sähköisen liikenteen teknologiat ja biomateriaalien tuotanto ovat avanneet uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Arvio näkymistä vuoden päähän

Vuoden 2025 aikana vihreän siirtymän investoinnit, erityisesti aurinkovoimaprojektit ja rakentamiseen liittyvät kiertotalousratkaisut, voivat kasvattaa alueen vetovoimaa. Yritysten TKI-aktiivisuuden odotetaan vahvistuvan, mutta haasteina ja kehittämisen esteinä koetaan olevan yleisen heikon suhdannetilanteen lisäksi kustannustason nousu kauttaaltaan. Kehittämisen tarpeita yritykset näkevät olevan myynnin ja markkinoinnin, henkilöstön osaamisen ja tuotannollisen toiminnan ja alihankinnan verkostoitumisen osalta. Rahoituksen osalta tarvetta on erityisesti kone- ja laite- ja rakennusinvestointeihin. Vuoden 2025 alusta kaikki Päijät-Hämeen kunnat ovat Yrityskehitysyrityksen LADECin jäseniä ja laajempi toiminta-alue vahvistanee maakunnan elinkeinoelämän yhteistyötä.

Arvio viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Viiden vuoden kuluttua Päijät-Häme voi vakiinnuttaa asemansa kiertotalouden ja vihreän teknologian edelläkävijänä. Kuitenkin ilman merkittäviä investointeja korkean lisäarvon TKI-toimintaan ja digitalisaatioon alueen kilpailukyky kansainvälisillä markkinoilla voi heikentyä. Sähköisen liikenteen ja kasvupohjaisen elintarvikeliiketoiminnan kehitys voi synnyttää uusia työpaikkoja, mutta osaamisvajetta on edelleen täytettävä. Alue tarvitsee lisää kansainvälisen mittapuun täyttäviä korkeakoulutuksen tutkimusta ja koulutuspaikkoja.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Energiakriisi ja maailmanpolitiikan jännitteet voivat jarruttaa investointeja. Toisaalta digitalisaation ja vihreän teknologian kasvava kysyntä tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia. Päätöksenteossa on tuettava yritysten innovaatiokykyä ja houkuteltava ulkomaisia investointeja alueelle.

Tilastokuvaaja liite 1.

3. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Maakunnan väestö ikääntyy keskimääräistä nopeammin. Väestön sairastavuus on keskimääräistä korkeampaa. Taustalla on useimmiten aivoverisuoni- ja alkoholisairauksia, jotka ovat usein myös työkyvyttömyyden taustalla. Työikäisen väestön työkyvyttömyys näyttäytyy mm. pitkäaikaistyöttömyytenä ja lasten yleisenä pienituloisuusasteena.

Päijät-Hämeessä lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky on keskiarvoja heikompi. Mielenterveysoireilu, henkisen väkivallan kokemukset ja seksuaalinen häirintä ovat yleistyneet erityisesti tytöillä. Alueen korkea pitkäaikaistyöttömyys ja matala koulutustaso lisäävät eriarvoisuutta. Väestön ongelmien monimuotoistuminen ja vaikea-asteisuus näkyvät yhä selvemmin palvelutarpeina sekä kunnissa että hyvinvointialueella.

Arvio näkymistä vuoden päähän

Työllisyyspalveluiden siirtyminen kuntien vastuulle mahdollistaa uusia palvelumalleja, jotka voivat parantaa palvelujen saatavuutta ja tehokkuutta. Parhaan mahdollisen lopputuloksen saavuttaminen vaatii eri tahojen välistä toimivaa yhteistyötä. Eri ikäryhmille kohdentuvia ehkäisevien ja edistävien palveluiden vahvistamista on tarpeen jatkaa kuntien ja hyvinvointialueiden palveluissa unohtamatta kolmannen sektorin osuutta. Hyvinvointialueuudistuksen toimeenpanon ja uudet palvelumallit voivat parantaa palvelujen saatavuutta ja tehokkuutta, mutta uudistukseen liittyvät resurssihaasteet voivat vaikeuttaa tavoitteiden saavuttamista. Yhteisöllisyyttä ja kolmannen sektorin osuutta voidaan vahvistaa edelleen.

Arvio viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Hyvinvointia ja toimintakykyä tukevien palveluiden tarve jatkuu laajana ja monipuolisena. Eriarvoistuminen voi syventyä, ellei sosiaalista osallisuutta ja työelämäosallisuutta kyetä vahvistamaan. Toisaalta paikallisyhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen yhteistyö voi tarjota ratkaisuja, jotka lisäävät sosiaalista pääomaa. Viiden vuoden kuluttua hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa erityisesti ikääntyvän väestön vuoksi. Eriarvoistuminen voi syventyä, ellei sosiaalista osallisuutta ja työelämäosallisuutta kyetä vahvistamaan. Toisaalta paikallisyhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen yhteistyö voi tarjota ratkaisuja, jotka lisäävät sosiaalista pääomaa.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Lasten ja nuorten tilanne on ollut monilta osin heikko jo useita vuosia. Satsaukset toiminta- ja työkykyä ylläpitäviin ja vahvistaviin sekä vaikuttaviksi todettuihin toimintamalleihin voi muuttaa kehityksen suunnan positiiviseksi. Negatiivisesti vaikuttavat rahoitushaasteet, työvoimapula ja palveluiden kysynnän kasvu. Päätöksenteon on edistettävä poikkihallinnollisia ja monialaisia palvelumalleja ja yhteisöllisyyttä tukevia rakenteita. *Hyvinvointialueuudistuksen onnistuminen on keskeinen positiivinen muutosajuri. Negatiivisesti vaikuttavat rahoitushaasteet, työvoimapula ja palveluiden kysynnän kasvu. Päätöksenteon on edistettävä monialaisia palvelumalleja ja yhteisöllisyyttä tukevia rakenteita.*

Tilastokuvaaja on liite 1.

4. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Päijät-Hämeen alue- ja yhdyskuntarakenne nojaa kestävään kehitykseen, mutta yksityisautoilu on edelleen yleisin kulkutapa. Joukkoliikennepalvelut kehittyvät, mutta niiden rahoitus on yhä haasteena. Maakunnan luonnon monimuotoisuus on heikentynyt, ja luonnonsuojelualueiden osuus on vain 3 % maapinta-alasta. Ilmastotyössä edistystä on saavutettu, mutta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen tarvitaan lisää huomiota ja resursseja.

Vihreän siirtymän ohjelmassa luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen on nostettu toiminnan reunaehdoksi, mutta suunnitelma käytännön toimiksi puuttuu.

Arvio näkymistä vuoden päähän

Seitsemän kunnan ilmastosuunnitelmat valmistuvat alkuvuoteen 2025 mennessä, minkä jälkeen kaikilla maakunnan kunnilla on ilmastosuunnitelmat. Tämä tukee ilmastotyön etenemistä, vaikka kuntien taloustilanne asettaa haasteita käytännön toimille.

Vuoden kuluessa ilmastosuunnitelmien laadinta etenee kunnissa, ja tämä voi lisätä mahdollisuuksia paikallisiin ilmastoratkaisuihin. Luonnon monimuotoisuuden tilan parantamiseen ei kuitenkaan vielä nähdä merkittäviä uusia toimia, vaikka Lahdessa asialle on nyt hyvää ohjelmatyötä.

Arvio viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Viiden vuoden kuluttua liikenteen sähköistyminen ja kestävät kaupunkirakenteet voivat vahvistaa alueen vetovoimaa. Luonnon monimuotoisuuden tila voi kuitenkin heiketä edelleen, ellei rahoitusta ja konkreettisia toimenpiteitä lisätä merkittävästi.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

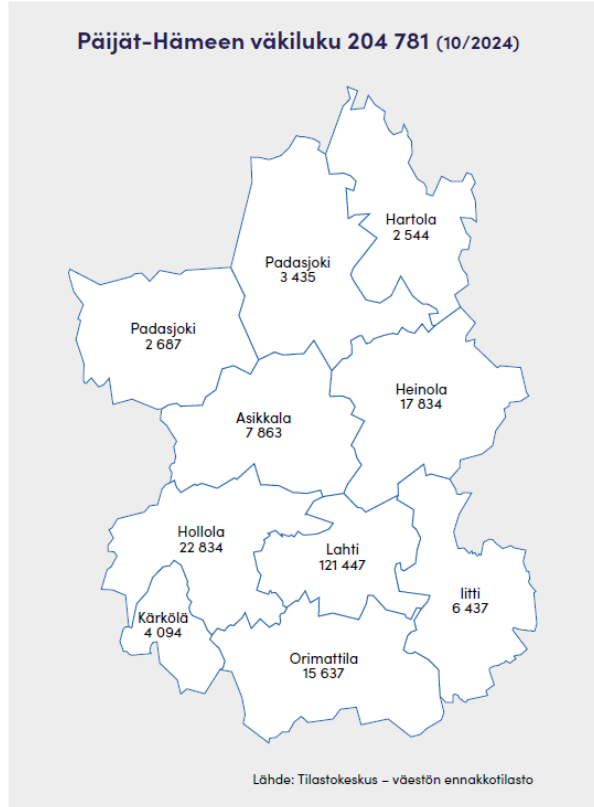
Positiivisia tekijöitä ovat Lahden asema vihreän siirtymän edelläkävijänä ja kasvava ilmastotietoisuus. Kaikkiin kuntiin saadaan ilmastosuunnitelmat vuoden 2025 aikana. Negatiivisia ovat liikenneinvestointien vähentyminen ja luonnon monimuotoisuuden suojelun puutteet. Päätöksentekijöiden on keskityttävä kestäviin liikenneratkaisuihin ja luonnonsuojelun rahoituksen varmistamiseen.

Tilastokuvaaja on liite 1.

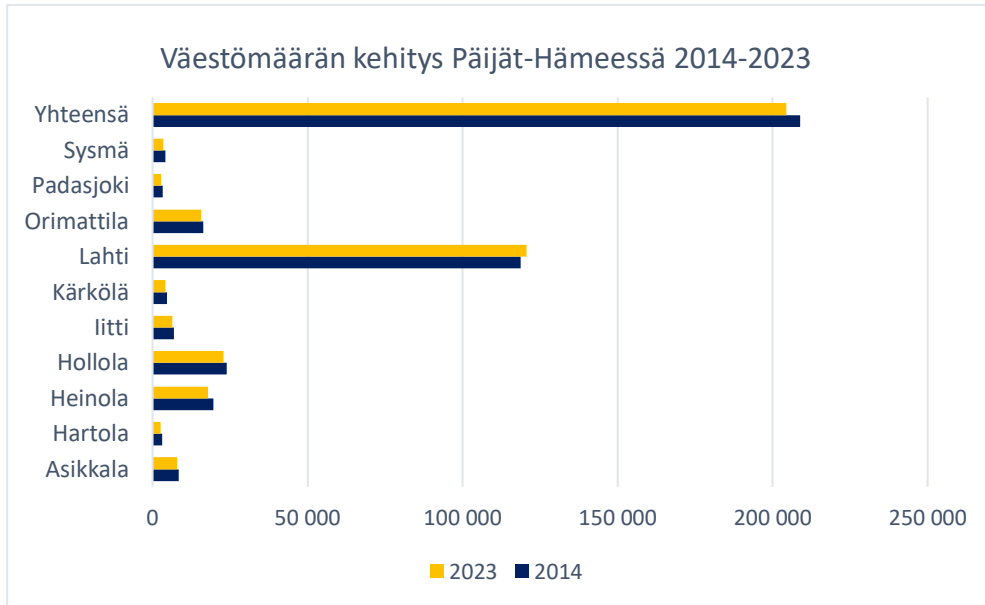

Tilastokuvaaja liite 1.

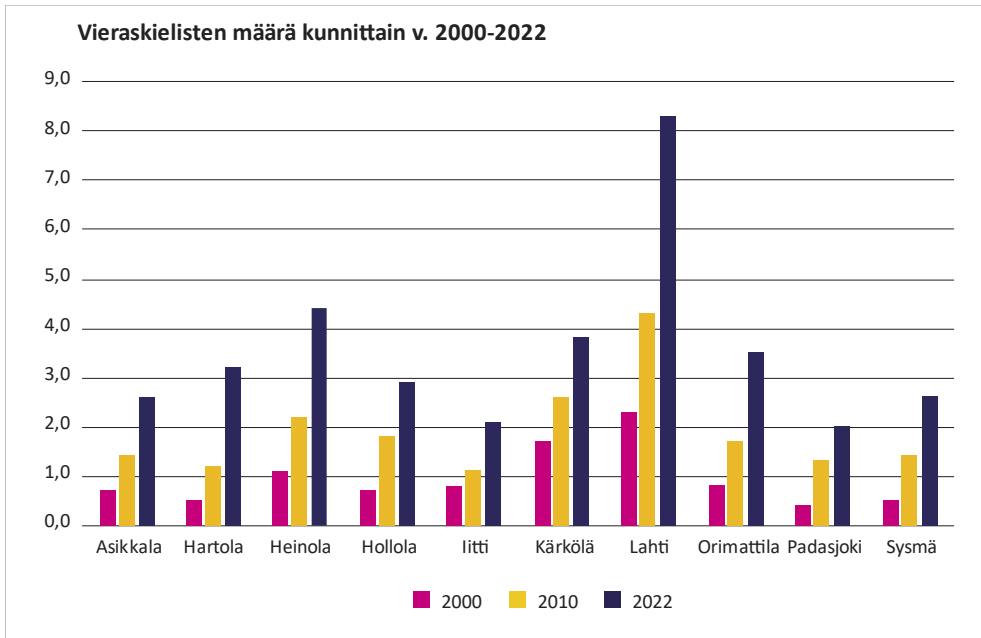
204 781 Asukkaita (10/2024)	14 366 Vieraskielisten määrä (12/2023)
92 872 Työvoima (18-64 vuotiaat), (10/2024)	
68 % Työllisyysaste (18-64 vuotiaat)	76,3 % Työllisyysaste, koko Suomi (10/2024)
12 005 Työttömiä ** (12 % enemmän kuin vuotta aiemmin)	4 258 Palveluissa *** (10/2024)
4 334 Pitkäaikaistyöttömiä ** (18-64 vuotiaat)	19 555 Yritysten toimipaikkojen määrä (2022)
12,9 % Työttömyysaste **	10,6 % Työttömyysaste, koko Suomi **
7,7 % Hollola Matalin työttömyysaste **	14,3 % Lahti Korkein työttömyysaste **
* Ennakkotieto	** Lokakuun lopussa vuonna 2024
*** Palveluissa = Työvoimakoulutuksessa, valmennuksessa, työllistettynä, kokeiluissa	

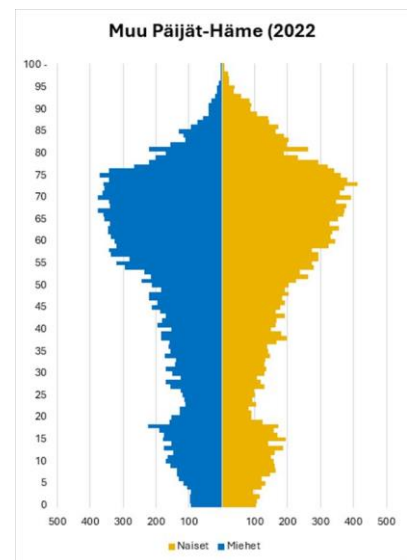
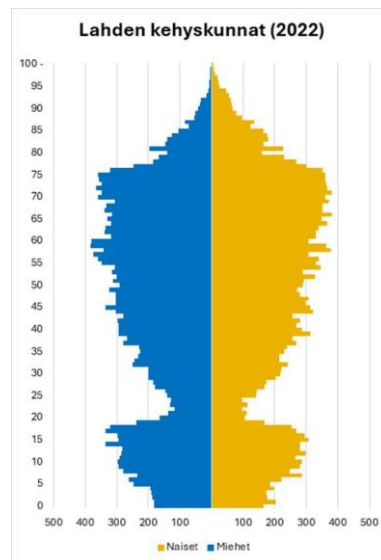
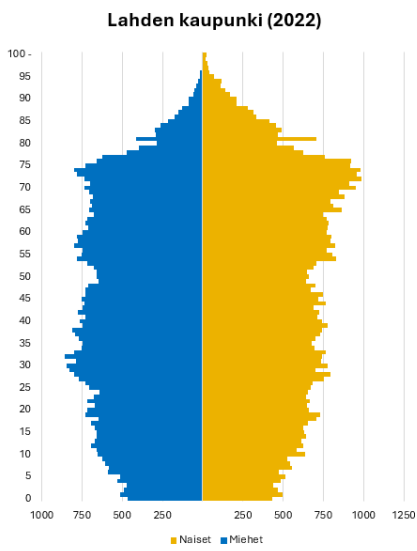
Päijät-Hämeen väestö

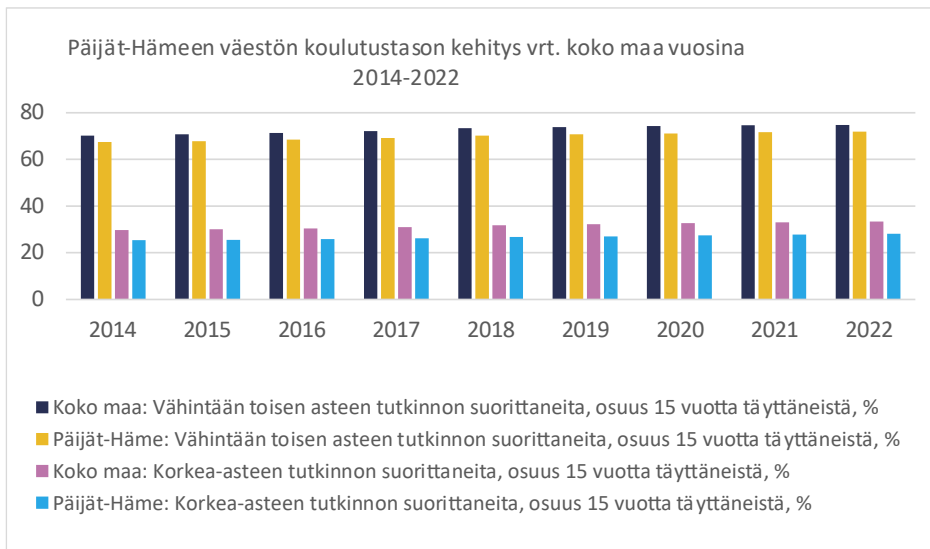
Lähde: Tilastokeskus

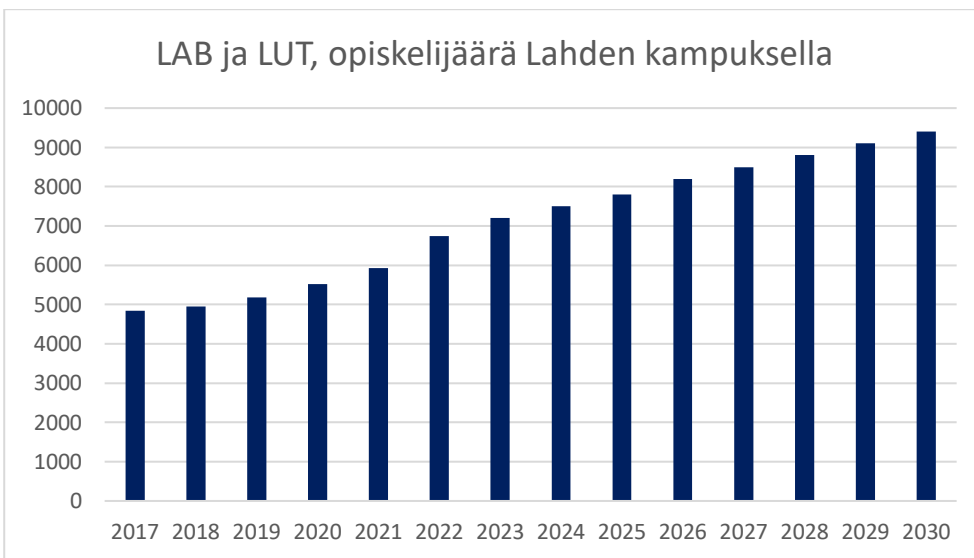
Lähde: Tilastokeskus

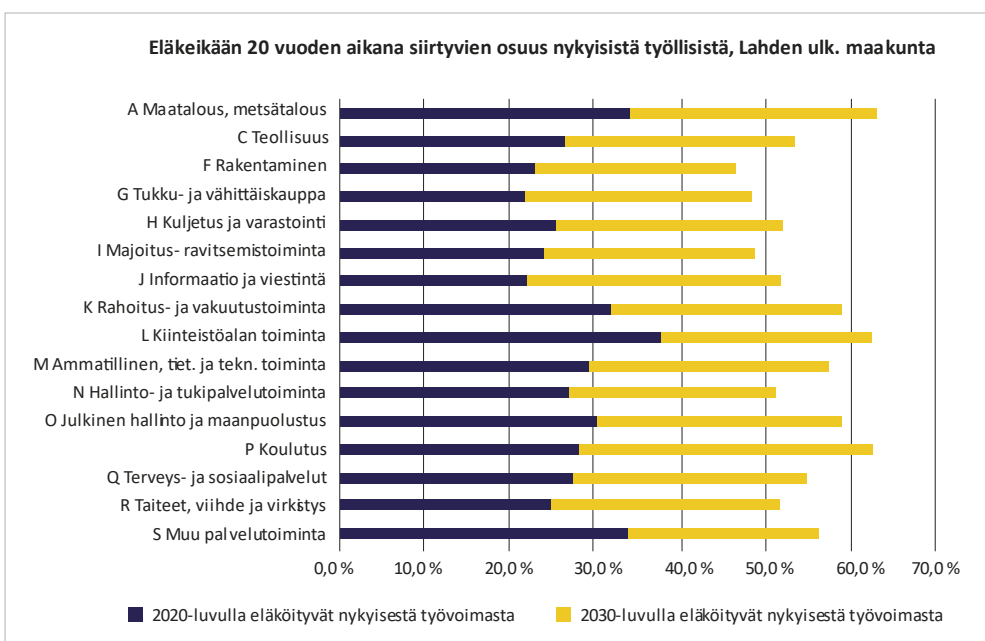
Lähde: Rasmus Aro, MDI

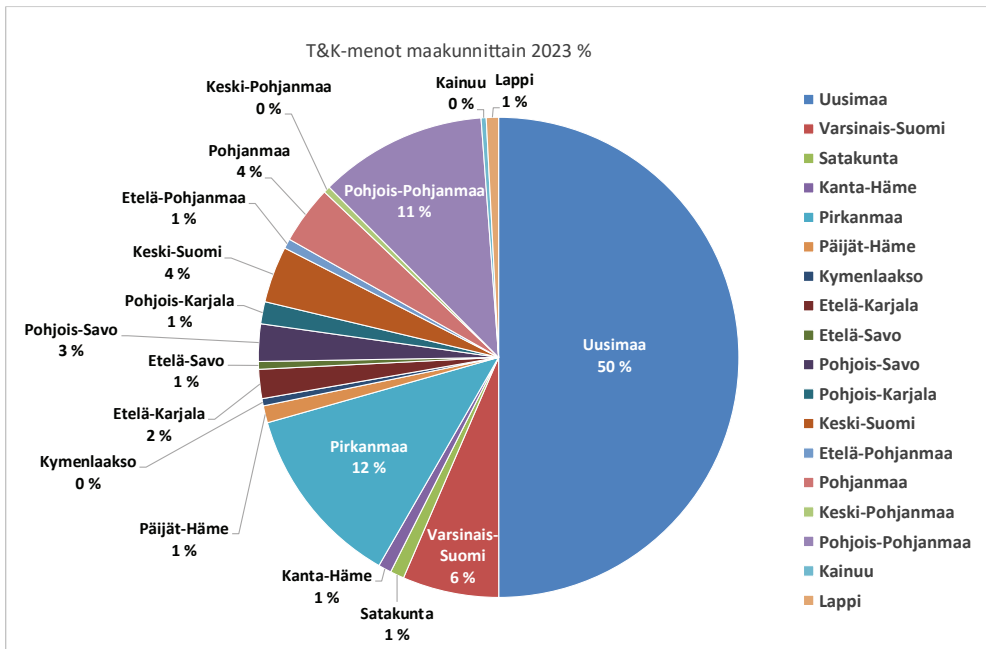
Lähde: Tilastokeskus

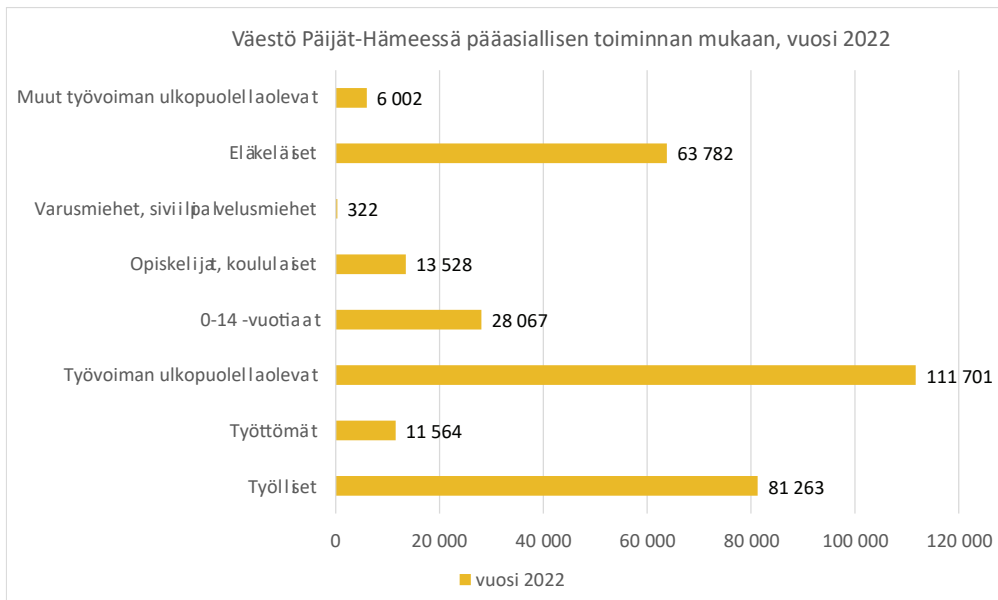
Lähde: Tilastokeskus

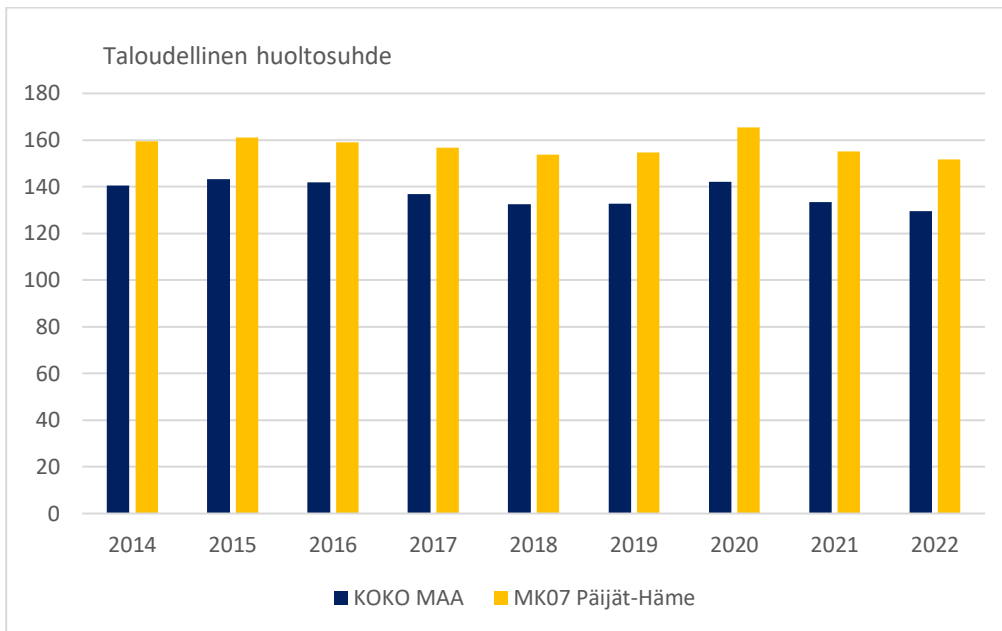
Lähde: Rasmus Aro, MDI

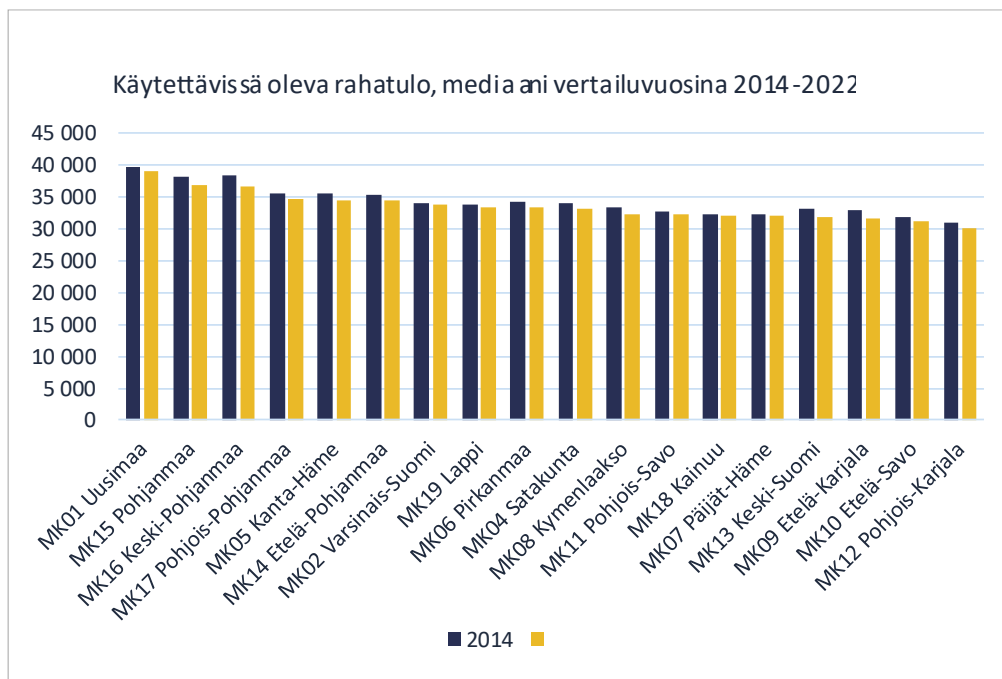
Lähde: Tilastokeskus

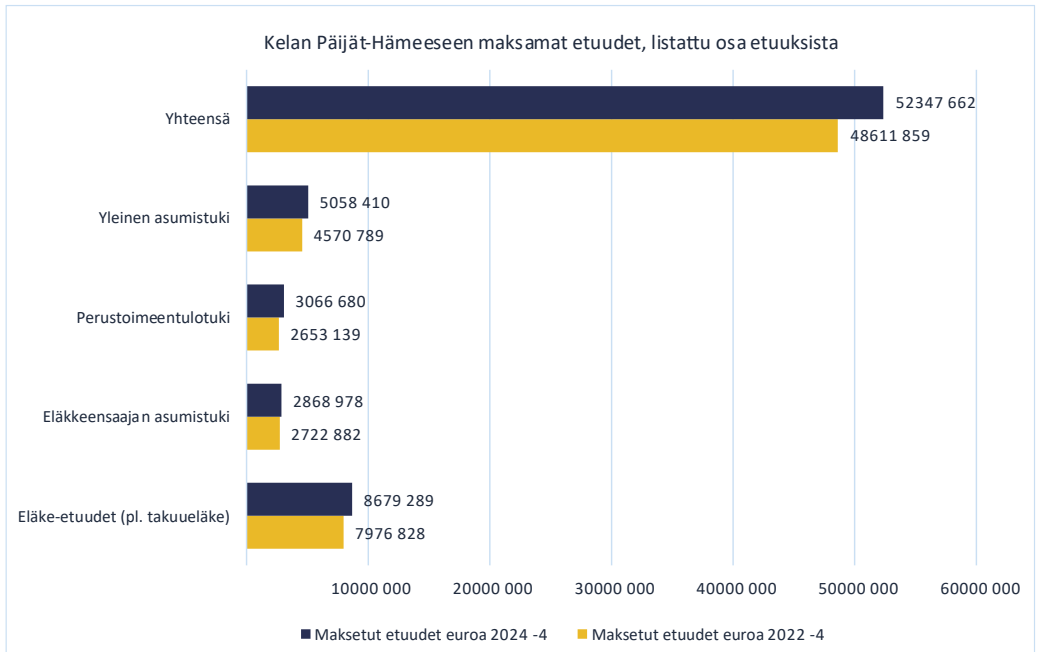
Lähde: Tilastokeskus

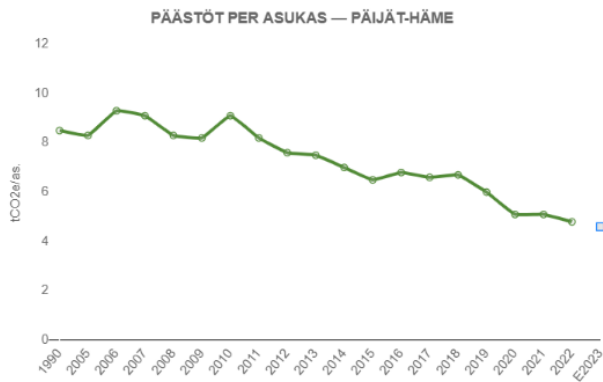
Lähde: Tilastokeskus

Lähde: Tilastokeskus

Lähde: Tilastokeskus

MUUTOS PÄÄSTÖISSÄ — PÄIJÄT-HÄME

KOKONAISPÄÄSTÖT
2005 - 2022

-42%

MUUTOS PÄÄSTÖISSÄ — PÄIJÄT-HÄME

PÄÄSTÖT PER ASUKAS
2005 - 2022

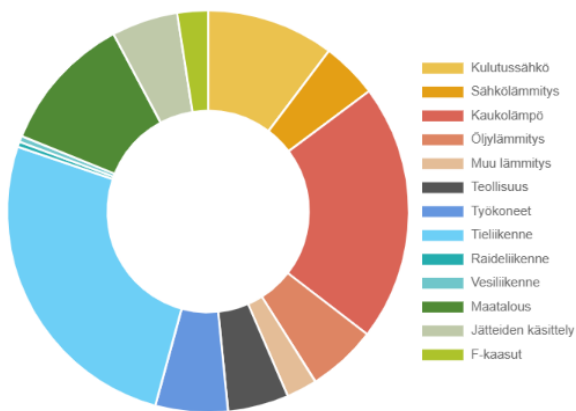
-42%

Valitse vertailuvuosi:

2005

Vertaa ennakkotietoon

PÄÄSTÖJEN JAKAUMA 2005 — PÄIJÄT-HÄME

PÄÄSTÖJEN JAKAUMA 2022 — PÄIJÄT-HÄME

